

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

УДК 929:78(477.85)Мандичевських

ВІДНОВЛЕННЯ ФАКТІВ ПРО ПОХОДЖЕННЯ ЄВСЕВІЯ МАНДИЧЕВСЬКОГО

Акатріні В.М.

Наукова бібліотека

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Стаття присвячена фактам які свідчать про походження видатного композитора Євсевія Мандичевського. Подано документальні підтвердження щодо народження та трудового шляху Івана, Василя та Євсевія Мандичевських. Автором підкреслюється значимість достовірних даних при дослідженні фактів про родину Мандичевських. Розвіються помилкові твердження, що родина всесвітньовідомих Мандичевських походила з Галичини.

Ключові слова: архівні документи, походження, культурні товариства.

Постановка проблеми. За останні 160 років від дня народження Євсевія Мандичевського було написано багато статей про його культурну і музичну діяльність. Проте, мало хто звертав увагу на факти, де саме був народжений великий композитор, його сім'я та яким саме було його походження. Ці питання на сьогоднішній день є достатньо контрверсійними та вимагають глибинного, наукового аналізу з посиланням на достовірні джерела.

Аналіз останніх джерел чи публікацій. Дослідженням даних питань займались: E.I. Păunel, G. Tofan, E. Satco, V. Acatrini, M. Acatrini, M. Erimescu, D. Covalciuc, B. Акатріні, Л. Щербанюк, А. Яківчук, Ю. Гусар, О. Огуй, та ін. Які внесли значний вклад у вивчення історії діяльності родини Мандичевських. Проте дана проблема потребує детальнішого аналізу.

Головним завданням даної статті є встановлення документально підтверджених фактів про життя Мандичевських.

Метою публікації є спростування міфів про родину Мандичевських та встановлення істини в походженні родини великих культурних діячів Буковини. У якості незаперечних фактів ми наводимо документи, що знаходяться у фондах Чернівецького обласного архіву та Наукової Бібліотеки Чернівецького Національного Університету ім. Ю. Федьковича.

Виклад основного матеріалу. Насамперед проілюструємо родинне походження батьків Євсевія Мандичевського.

Багато хто стверджує, що батько Євсевія Василь Мандичевський був греко-католицьким священником, який прибув на Буковину з Галичини. Зазначимо, що документальні факти свідчать про те, що Василь Мандичевський народився у 1824 р. в с. Багринівка [1, с. 512–513; 2, с. 12; 3, с. 350–351; 4, с. 479; 5, с. 43; 6, с. 568; 7, с. 134; 8, с. 32]. Глибоцького району Чернівецької області.

В Державному архіві Чернівецької області знаходяться документи, в яких зафіксовані факти про всіх народжених на території Буковини того часу. Згідно документу під назвою «Книга реєстрації актів про народження за 1840–1879 рр. по с. Багринівка Глибоцького району» Ф. 1245. Опис. 1. Спр. 83 [9] можна встано-

вити і те, що всі діти Василя і Вероніки Мандичевських, яких було восьмеро також народжені були в с. Багринівка. Після навчання на філософсько-теологічному факультеті у Чернівцях 1847–1850 рр. Василь отримав сан священника (1850 р.). У двомовному епархіальному журналі «Candela – 1896 року. [1, с. 512–513] (Світильник)» у розділі (Cronică) знаходимо, що Василь Мандичевський віддав 46 років служінню Богу у селах Багринівка та Молодій. за це архієпископ Теофіл Бенделла у 1873 році нагородив Василя Мандичевського червоним поясом, а архієпископ Сильвестр Мораріу у 1880 році присвоїв йому звання екзарха Василь Мандичевський був обраний ігуменом монастиря Путна, але смерть не дозволила йому вступити на цю посаду [10, с. 52–53]. Також і за церковною статистикою «Schematismus der Bucovinaer – 1847–1897 рр.», можна дізнатися що Василь Мандичевський служив у селах Багринівка (1856–1867 рр.), Молодія (1868–1891 рр.) [11].

Додатковим підтвердженням походження родини Мандичевських з с. Багринівки є і те, що на старому кладовищі в с. Багринівка знаходиться могила священника Івана Мандичевського (1778–1853), який являється батьком Василя. До речі, Іван тривалий час був священником в с. Багринівка.

Варто зазначити, що інформація про Івана Мандичевського вперше зафіксована у напружаних Теодора Балана під назвою «Буковинські документи», де написано, що 5 лютого 1814 року власник частини села «Антон Строїчі залишає своїм дітям Георгію, Манолаки, Петраки, Міхаїлаки та Ніколаю свій маєток Багринешти». У кінці документу зазначено, що при цьому «був і я Іоан Мандичевський, місцевий пастор» [12, с. 414].

Достатньо інформації про Івана Мандичевського знаходимо в щорічнику православної церкви на Буковині за 1841 р. «Schematismus der Bucovinaergr» [13].

Один з фактів свідчить, що в с. Багринівка був народжений і похований на старому цвинтарі Іван (Іоан) Мандичевський, який був батьком Василя [14].

Зважаючи на доводи деяких науковців про походження Василя Мандичевських з Галичини

напрошується питання: «Як греко-католицький священник з Галичини Василь Мандичевський міг опинитися на Буковині та працювати священником у православному та ще й румуномовному селі?»

Абсолютно в усіх архівних документах про історію с. Багринівки дуже часто зустрічаються постаті Івана та Василя Мандичевських, які працювали священниками.

За останні вісім років нашого дослідження родини Мандичевських ми переконалися, що дана родина завжди себе вважала румунською і тісно була пов'язана з усіма можливими румунськими культурними товариствами: Armoniea, Junimea, Academia Ortodoxă, Compozitori Români din Europa та ін.

Повертаючись до фактів про Євсевія констатуємо, що всупереч твердженням науковців про народження його у с. Молодія. Зазначимо, що це помилкове твердження. У Державному архіві Чернівецької області знаходимо документ Чернівецької гімназії «Табель успішності та відвідування учнями гімназії I–VIII класів за 1869/1870 навчальний рік (Obergymnasium)» Ф. 228. Оп. 2. Спр. 27. [14], де Євсей здобував середню освіту 1867–1875 рр. зазначаються факти народження у с. Багринівка. Батько працював священником в с. Молодія, а їхнє віросповідання було греко-православним, рідна мова – румунська. Нижче подано копії документів.

Незважаючи на визнання своєї румунської приналежності Євсей, як і середньостатистичний буковинець вільно володів іншими мовами – німецькою, румунською, українською та ін.

Відповідно до інформації з румуномовних газет та журналів: *Făt – Frumos, Junimea literară, Apararea Națională, Gazeta Bucovinei, Candela* та ін. часів Австро-Угорської імперії ми констатуємо, що родина Мандичевських завжди і всю-

ди брали участь у заходах організованих румунськими культурними товариствами.

Про життя і творчість Євсевія у Відні після 1875 р. написано достатньо інформації, але мало, хто звертає увагу на його співпрацю з румунськими культурними товариствами.

У 1899 р. прізвище Євсевія зустрічається в діяльності Комісії що пов'язана зі збором коштів для румунської православної церкви у Відні.

Висновки. Дане дослідження покликане передусім донести документально зафіксовану правду, про яку означає більша частина європейських дослідників. Найбільшу увагу слід звернути і на те, що за останні 160 років від дня народження всевітньо відомого композитора тільки у 1937 р. в Чернівцях було організовано концерт пам'яті на честь Євсевія Мандичевського. Натомість у інших країнах Румунії та Австрії концерти присвячені Євсевію Мандичевському проводяться частіше. Допоки в українців, а зокрема і в буковинців не сформоване ціннісне уявлення про роль і значення Євсевія Мандичевського у музиці, австрійський музикознавець Дітмар Фрізенеггер вдруге поспіль організував концерти «Два дні музики Євсевія Мандичевського у Чернівцях» у 2016-му та 2017-х рр. Австрійському митцю слід віддати належне, що завдяки невтомній праці в архівах Чернівців, Румунії, Австрії йому вдалося редагувати та відновити музичні композиції Євсевія Мандичевського. В результаті цього він видав вже три книги, які вийшли трьома мовами – українською, румунською, німецькою, : «Кантата з нагоди святкування, 50-річного ювілею Вищої православної реальної школи в Чернівцях» [15], «Стрілець» [16], Меса До мажор «Таттендорфська меса» [17]. Навіть цей дослідник нагадує на румунську приналежність Євсевія та всієї родини Мандичевських.

Список літератури:

1. Cronică // Candela: foaie bisericească-literară. Anul XV. – 1896. – Cernăuți. – P. 512–513.
2. Satco Emil. Enciclopedia Bucovinei / E. Satco. – Suceava – 2004. – P. 648.
3. Irimescu Mircea. Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (1862–2012) la 150 de ani / M. Irimescu. – Rădăuți – 2013. – Vol. II. P. 727.
4. Țugui Pavel. Bucovina. Istorie și Cultură / P. Țugui. – București – 2002. – P. 522.
5. Țugui Pavel. Eusebie Mandicevschi – Receptarea și aprecierea operei sale / P. Țugui // Analele Bucovinei – 1998 – V/1 – P. 43–59.
6. Păunel Eugen. Constantin Mandicevschi (1859–1933) / E. Păunel // Codrii Cosminului – 1934 – VIII. – P. 568.
7. Tofan George. Constantin Mandicevschi / G. Tofan // Școala Revistă – Cernăuți – 1913. – IV. – P. 134–135.
8. Акатріні В. М. Повернути втрачені імена: сім'я Мандичевських / В. М. Акатріні // Молодий вчений. – 2015. – № 7(22), ч. 2. – С. 32–36: фотогр.
9. ДАЧО. – Ф. 1245. Книги актів цивільного стану (метричні книги) нинішньої Чернівецької області. – Оп. 1. – Спр. 83. Книга реєстрації актів про народження за 1840–1879 рр. по с. Багринівка Глибоцького району. – 129 арк.
10. Acatrini V. Familia Mandicevschi în contextul vieții muzicale a Bucovinei / Vladimir Acatrini // Glasul Bucovinenei. – 1/2017 – An. XXIV. Nr. 93 – P. 52–65.
11. Schematismus der Bucovinaer – 1847–1897.
12. Balan Teodor. Documente Bucovinene vol. VI. 1760–1833 / T. Balan – Bucuresti – 1933. – P. 414–415.
13. Schematismus der Bucovinaergr – 1841.
14. ДАЧО. – Ф. 1245. Книги актів цивільного стану (метричні книги) нинішньої Чернівецької області. – Оп. 1. – Спр. 85. Смерті за 1843–1890 рр. по с. Багринівка Глибоцького району. – 164 арк.
15. ДАЧО. – Ф. 228. Освітні установи. – Оп. 2. – Спр. 27. Табель успішності та відвідування учнями гімназії I–VIII класів за 1869/1870 навчальний рік. – 650 арк.
16. Фрізенеггер Дітмар. Кантата з нагоди святкування 50-річного ювілею Вищої православної реальної школи в Чернівцях / Д. Фрізенеггер. – Львові. – 2017 – С. 96.
17. Фрізенеггер Дітмар. Стрілець / Д. Фрізенеггер. – Львові. – 2017 – С. 26.
18. Фрізенеггер Дітмар. Меса До мажор «Таттендорфська меса» / Д. Фрізенеггер. – Львові. – 2017 – С. 62.

Додатки:

42

Name und Alter des Schülers	Vaterland, Geburtsort, Wohnung	Name, Stand, Wohnort des Vaters oder Vormundes	Religion
Mandaczewski Józef	Bukowina Bachinest	Kaplan M. Wawra in Moldau	g. o. v.

I. Semester.

Додаток 1. Журнал Чернівецької гімназії (Obergymnasium), де Євсейві здобував середню освіту 1867–1875 рр.

42

Name und Alter des Schülers	Vaterland, Geburtsort, Wohnung	Name, Stand, Wohnort des Vaters oder Vormundes	Religion
Mandaczewski Józef	Bukowina Bachinest	Kaplan M. Wawra in Moldau	g. o. v.

I. Semester.

Zitliches Betragen *sehr gut*

Reis *Bachinest*

Allgemeine Zeugnisstufe und Lokationsnummer *unregelmäßig 3*

Religionslehre *regelmäßig*

Griechische Sprache *sehr gut*

Slawische Sprache *—*

Deutsche Sprache *sehr gut*

Romanische (Rumänische) Sprache *sehr gut*

Geographie und Geschichte *sehr gut*

Mathematik *sehr gut*

Naturwissenschaften *sehr gut*

Philosophische Propädeutik *—*

Lectüre griech. Kirchenschriftsteller *—*

Ehre *—*

Kalligraphie *—*

Gefang *—*

Zeichnen *—*

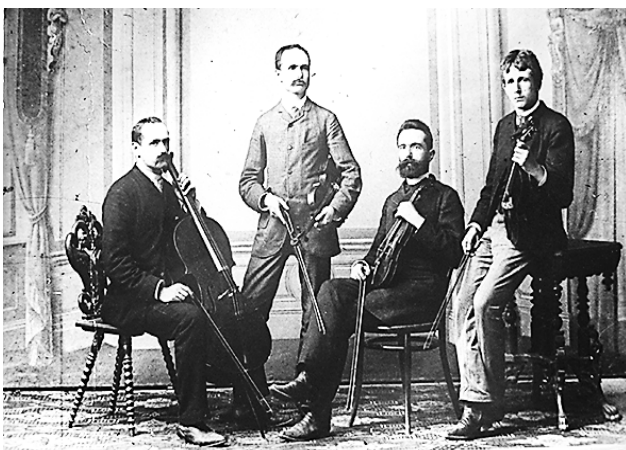
Stenographie *—*

Turnen *—*

Äußere Form der schriftlichen Aufsätze *sehr gut*

Anzahl der veräumten Lehrstunden *—*

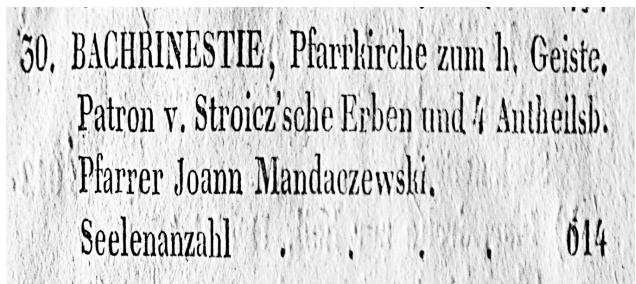
Додаток 2. Витяг зі шкільного журналу з переліком предметів, які вивчав Євсейві у гімназії. Тут ілюструється, що рідною мовою композитора була румунська.

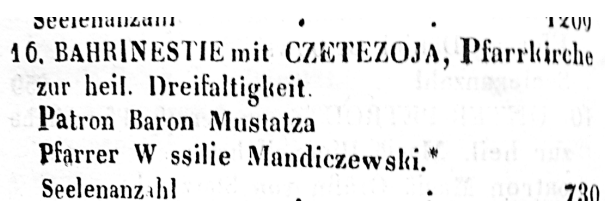
Додаток 3. Квартет братів Мандичевських.

Додаток 4. Щорічник православної церкви на Буковині за 1841 р. (Schematismus der Bucovinaergr).

Додаток 5. Щорічник православної церкви на Буковині за 1856 р. (Schematismus der Bucovinaergr).

Акатрини В.М.

Научная библиотека

Черновицкого национального университета имени Юрия Федьковича

ВОССТАНОВЛЕНИЕ ФАКТОВ О ПРОИСХОЖДЕНИИ ЕВСЕВИЯ МАНДИЧЕВСКОГО

Аннотация

Статья посвящена фактам, которые свидетельствуют о происхождении выдающегося композитора Евсевия Мандичевского. Подано документальные подтверждения о рождении и трудовой деятельности Ивана, Василия и Евсевия Мандичевских. Автором подчеркивается значимость достоверных данных при исследовании фактов о семье Мандичевских. Развеиваются ложные утверждения, что семья всемирно известных Мандичевских происходила из Галичины.

Ключевые слова: архивные документы, происхождение, культурные общества.

Akatrini V.M.

Scientific Library

of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

RECOVERY OF THE FACTS OF THE ORIGIN OF EVSEVIY MANDITCHEVSKY

Summary

The article is devoted to the facts that testify to the origin of the outstanding composer Evseviy Mandichevsky. Documentary evidence of the birth and labor activity of Ivan, Vasily and Evseviy Mandichevsky has been submitted. The author emphasizes the importance of reliable data in the study of facts about the Mandichevskys family. False assertions are developing that the family of the world-famous Mandichevskys originated from Galicia.

Keywords: archival documents, origin, cultural societies.